

הרגע שבו נגמרות האפשרויות וצריך להיכנס למים

מאחור הצבא, מלפנים הים, ובאמצע עם שלם שמתווכח מה לעשות. מי שמפסיק לנתח ומרים רגל אחת קדימה מגלה שהקרקע מתגלה תוך כדי, אף פעם לא לפני.

שמות י"ג, י"ז – י"ז, ט"ז · פרשה 16 מתוך 54

מה קורה בפרשה

פרעה מתחרט ויוצא במרדף עם שש מאות רכב. העם לכוד בין המדבר לים, ומגיב בשתי דרכים בו זמנית – צועק אל ה', ומאשים את משה: "המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר?". משה עונה "התייצבו וראו", והתשובה שהוא מקבל מפתיעה: "מה תצעק אליי? דבר אל בני ישראל – ויסעו".

הים נבקע, ישראל עוברים ביבשה, והמצרים נסגרים מאחוריהם. בצד השני נאמרת שירת הים – הטקסט השירי הראשון של העם, וגם רגע נדיר שבו מרים לוקחת תוף ומובילה את הנשים בריקוד.

ומכאן מתחילה הפרשה האמיתית: שלושה ימים בלי מים, ומרה שמימיה מרים. תלונה על אוכל, ואז יורד המן – עם הוראה מוזרה: לאסוף מנה אחת ליום בלבד, ולא להשאיר. בסוף, עמלק תוקף מאחור, ומשה מחזיק ידיים על ההר עד בוא השמש.

מה תצעק אליי? דבר אל בני ישראל – ויסעו.

שמות י"ד, ט"ו · התשובה לתפילה, ברגע שבו כולם עומדים

שלוש נקודות

- מנוחה שבועית אינה פריבילגיה.** המן לא ירד בשבת, ומי שיצא לאסוף לא מצא. עוד לפני מתן תורה נקבע שיש יום שבו המערכת הכלכלית פשוט מפסיקה – לכולם, ובלי אפשרות לעקוף.
- אין לצבור על חשבון מחר.** מי שהותיר מן ליום הבא מצא אותו מתליע. שיטה שבה כל אחד לוקח בדיוק כמה שהוא צריך היא לא נאיביות – היא תנאי לכך שיהיה מספיק לכולם.
- מי שתוקף את החלשים בסוף השיירה.** עמלק "ויזנב בך כל הנחשלים אחריו" – לא התעמת עם החזקים אלא עם המפגרים מאחור. חברה נמדדת בדיוק לפי מה שקורה בקצה האחורי שלה.

העם · על שפת הים

עיון

לפי המדרש התחלקו שם לארבע דעות. אף אחת מהן לא הציעה להתקדם.

המדרש מתאר את הוויכוח על שפת הים בפירוט שנשמע כמו ישיבת צוות בשעת משבר. קבוצה אחת אמרה: ניפול לים. השנייה: נחזור למצרים. השלישית: ניצא למלחמה. הרביעית: נצעק אליו. ארבע עמדות, ולכל אחת יש היגיון פנימי מצוין.

ואף אחת מהן לא כללה את האפשרות היחידה שהתבקשה. אף אחד לא הציע פשוט **ללכת קדימה** – כי קדימה זה מים.

ואז, אומרת הגמרא, נכנס אדם אחד – **נחשון בן עמינדב** – והמים לא נבקעו. הוא המשיך. הם הגיעו לברכיים, ואז למותניים, ואז לצוואר. רק כשהגיעו לאפו נבקע הים. **שימו לב לתזמון:** הפתרון הגיע ברגע האחרון האפשרי, ולא שנייה קודם. אם היה נעצר במים עד החזה, כדי לבדוק אם זה עובד, זה לא היה עובד.

מושגים בפרשה

נחשון בן עמינדב

נשיא שבט יהודה, וגיסו של אהרן. הגמרא מספרת שהוא היה הראשון שנכנס למים בזמן שהשבטים התווכחו מי ייכנס.

המן

מזון שירד שישה ימים בשבוע, ובכפליים בערב שבת. מי שאסף יותר מהמנה – "וירם תולעים ויבאש".

ידי משה

במלחמת עמלק, כשמשה מרים ידיו ישראל גוברים. המשנה שואלת: וכי ידיו של משה עושות מלחמה?

סוטה ל"ז ע"א · מגילה י' ע"ב

בגמרא

מלאכי השרת ביקשו לומר שירה. אמר להם: מעשי ידיי טובעים בים, ואתם אומרים שירה?

יש בגמרא שני סיפורים שנוגעים בשירת הים משני צדדים. האחד – נחשון שקפץ. השני, קשה יותר: כשטבעו המצרים בים, ביקשו מלאכי השרת לומר שירה, ואמר להם הקדוש ברוך הוא: **מעשי ידיי טובעים בים ואתם אומרים שירה?**

שימו לב למה שלא נאמר כאן. לא נאמר שאסור לישראל לשיר – הם שרו, וזו שירת הים. נאמר משהו מדויק יותר: **מי שניצל רשאי לשמוח. מי שרק צופה מהצד – לא בטוח.**

ומה יוצא לנו מזה: אפשר לשמוח על ההצלה בלי ליהנות מהמפלה של משהו. זו לא אבחנה מוסרית מופשטת – היא מעשית מאוד. **שמחה שנשענת על נפילה של אדם אחר קושרת אתכם אליו בדיוק כמו שהכעס עשה,** ומשאירה אתכם בתוך הסיפור הישן. שמחה על מה שיש לכם מהיום – משחררת. באותו רגע ממש, ובלי שאף אחד אחר צריך להפסיד.

רבי מנחם מנדל מוויטבסק · תקל"ז

סיפור

הוא לקח שלוש מאות אנשים והפליג לארץ, בלי לדעת מה מחכה שם.

בשנת תקל"ז יצא רבי מנחם מנדל מוויטבסק, מגדולי תלמידי המגיד ממזריטש, בראש שיירה של כשלוש מאות איש – משפחות שלמות, זקנים וילדים – לעלות לארץ ישראל. הארץ הייתה אז עניה, נשלטת בידי שלטון עוין, ובלי שום תשתית שתקלוט אותם.

רבים ניסו לשכנע אותו לחכות. הטיעונים היו סבירים לגמרי: אין פרנסה, אין ביטחון, אין מי שיקבל. הוא ענה שאם ימתינו עד שיהיה מסודר, איש לא יגיע לעולם.

וזה בדיוק מה שקרה על שפת הים. כשמסתכלים אחורה, כל התנועה הזאת נראית מובנת מאליה. בזמן אמת היא נראתה כמו לצעוד לתוך מים.

מבט קדימה

אחרי הים, אחרי השירה, מגיעה הפרשה למקום פחות מרשים: **שלושה ימים בלי מים.** וזה בדיוק הסדר הנכון. אין רגע גדול שפוטר אותנו מהשבוע שאחריו.

אבל שימו לב מה ניתן להם שם. לא מאגר גדול – מן. מנה אחת ליום, שאי אפשר לאגור ואי אפשר לצבור. בהתחלה זה נשמע כמו חוסר ביטחון נוראי, ובעצם זה בדיוק ההפך: מי שיודע שיהיה גם מחר, לא צריך לשרוף את היום הזה על דאגה. **די ליום בצרכיו – לא כסיסמה, כשיטת אספקה.**

וְיֹשֶׁעַ ה' בַּיּוֹם הַהוּא... וַיֹּאמְרוּ בְּה' וּבְמִשְׁחָה עָבָדוּ.

שמות י"ד, ל"ז-ל"א · האמונה מגיעה אחרי המעבר, לא לפניו

התוספת

בגובה העיניים · בינך לבין הזולת · אבות א', ט"ו

הרגע הראשון שבו אתה פוגש מישהו

אנחנו לא תמיד שולטים במה שנותנים לאנשים – אבל תמיד שולטים בפנים שאיתן אנחנו פוגשים אותם. משנה אחת אומרת שזה כמעט הכול. מי שמפנים אותה מגלה שחיוך אחד משנה שיחה, ולפעמים יום.

הוּא מְקַבֵּל אֶת כָּל הָאֲדָמָה בְּסֶכֶר פָּנִים יְפוֹת.

אבות א', ט"ו · שמאי

לקחת מזה: השבוע, בחרו במודע להרים את המבט ולפגוש בפנים מאירות שלושה אנשים שאתם רגילים לפגוש "על אוטומט" – הקופאי, העמית, בן הבית. חיוך אמיתי אחד, לפני המילים. **שימו לב מה זה עושה להם, ומה זה עושה לכם.**

בקרוב באתר binathalev.co

בינת הלב הוא אתר לימוד יומיומי – פרשת השבוע, אגדות חז"ל וחוכמה יהודית בשפה של היום. בכל עמוד הקונפליקט האנושי שמאחורי הטקסט, ובסופו דבר אחד מעשי לקחת אל השבוע. עזר לימודי בלבד. הסיפורים מסופרים בלשון חופשית – יש לעיין במקור. פרקי העיון אינם ציטוט מן המקורות; הפסוקים ודברי חז"ל מובאים בשמם.

טעון גניזה